

A szövetkezeti kérdés Magyarországon

Írta: ERDEI FERENC

A SZOCIALIZMUS FELE HALADÓ népi demokratikus gazdasági fejlődésnek, különösen pedig a mezőgazdaság és a falu fölemelkedésének, központi kérdése a szövetkezeti mozgalom. Magyarországon ennek megfelelően mind a kormányzat, mind az ország egyéb demokratikus erői a legnagyobb gondot fordítják a szövetkezetek fejlesztésére, a mezőgazdaság szövetkezeti átszervezésére.

A szövetkezeti kérdés ma már félreérthetetlenül és világosan áll az ország közvéleménye előtt, azonban amíg idáig elérkeztünk, a négyéves koalíciós korszak sok akadályát, nehézségét, ellenállását és tévedését kellett leküzdenünk. A magyar szövetkezeti mozgalom a régi, felszabadulás előtti szövetkezeti rendszer átalakításával és demokratizálásával jutott el a mai fokra és a szövetkezeti kérdés mai állása is sok tekintetben magán viseli a régi szövetkezeti mozgalom következményeit.

A régi szövetkezeti mozgalom

MAGYARORSZÁGON elég kiterjedt szövetkezeti mozgalom alakult ki a múlt század végétől kezdve, ez azonban általános kapitalista jellege mellett, sok tekintetben különbözött a szövetkezettel fejlettebb országok szövetkezeti rendszerétől. Az eltérő jellemvonások a következők voltak.

Általában fejletlen volt a magyar szövetkezeti mozgalom. Csupán a *fogyasztási szövetkezetek* és a *hitelszövetkezetek* fejlődtek szélesebb hálózattá és ezekben a szövetkezetekben is a *lakosságnak csak töredéke* vett részt. Emiatt a magyar szövetkezeti mozgalom a felszabadulás előtt nem volt számottevő tényezője az ország gazdasági életének. A *Hangya* fogyasztási szövetkezeteknek és az *Országos Központi Hitelszövetkezet* kötelékébe tartozó hitelszövetkezeteknek nem volt különösebb jelentőségük a magyar agrárfejlődésben. Ezek a szövetkezetek *csupán mellékes, alárendelt függvényei voltak az általános kapitalista fejlődésnek*, de önmagukban nem módosították vagy nem szélesítették ezt a fejlődést.

Régi szövetkezeteink külön-külön területen töltöttek be csupán bizonyos szerepet. A fogyasztási szövetkezeteknek a falu fogyasztásában mindvégig alárendelt jelentőségük volt a magánkereskedelmi forgalommal szem-

ben. Még inkább alárendelt szerepük volt a falusi hitelszövetkezeteknek a magánkapitalista pénzüzetek mellett. Jelentőségük csak akkor növekedett meg bizonyos mértékig, amikor a fasizáló államhatalom különböző mezőgazdasági akciókba bekapcsolta ezeket a szövetkezeteket és ezzel egyuttal politikai céljait is igyekezett gazdaságilag alátámasztani.

Érthető ilyen körülmények között, ha *a régi szövetkezeti mozgalom nem vált Magyarországon széleskörű, általános paraszti mozgalommá*. Jellemző erre az, hogy *értékesítő szövetkezetek csak kivételkép alakultak*. Számptalan értékesítő szövetkezeti kezdeményezés történt országszerte, ezek közül azonban csak néhány kivételes szövetkezet tudta megvetni a lábát és tudott valamennyire is résztvenni az ország kapitalista áruforgalmában. Még jellemzőbb az, hogy *termelési szövetkezetek, vagy éppen termelőszövetkezetek egyáltalán nem alakultak ki*. Vagy ahol ilyen kezdeményezés történt, azok előbb-utóbb beleolvadtak a hitelszövetkezetek, vagy fogyasztási szövetkezetek keretébe.

Annál erőteljesebben kifejlődtek a *szövetkezeti központok*, mint tőkeerős és a kormányzat által támogatott kapitalista vállalatok. A fogyasztási szövetkezetek központja, a Hangya központ, az iparüzemek egész hálózatát fejlesztette ki és a Horthy-korszak utolsó éveiben mint *kiviteli értékesítő vállalat* is jelentékeny szerepet töltött be. A hitelszövetkezetek központja az Országos Központi Hitelszövetkezet, ha nem is az ország legerősebb és legbefolyásosabb pénzüzetei között, de a jelentékenyebb bankintézmények között foglalt helyet. Mellettük a nagybirtokosok két értékesítő szövetkezete: a *Mezőgazdák Szövetkezete* és a *Mezőgazdasági Termelők Egyesült Szövetkezete* pedig leplezetlenül a mezőgazdaság tőkéseinek, a *nagykapitalista értékesítőknak a vállalatává* fejlődött. Jellemző vonásuk e szövetkezeti központoknak az is, hogy kapcsolatuk és érdekelttségük az ország vezető kapitalista vállalataival olyan szoros volt, hogy lényegében *az ország vezető kapitalista vállalatainak egyik tényezőjeként illeszkedtek be a felszabadulás előtti magyar gazdasági életbe*.

A szövetkezetek fejlődése a felszabadulás után

A FELSZABADULÁS NYOMÁN széles körben föllendült a szövetkezeti mozgalom. A koalíció politikai viszonyai között *spontán fejlődés útjain* indult meg mind a régi szövetkezetek újjáéledése, mind az *újtípusú szövetkezetek* megalakulása.

A régi szövetkezetek nagyrészt újjászerveződtek és hamarosan régi jellegükben kezdtek működni. A Hangya szövetkezetek, bár a háborús korszakban elszakadtak központjuktól, változatlanul a mult útjain folytatták működésüket. Kivételt csak azok a Hangya szövetkezetek jelentettek, amelyeknek vezetőségét a helyi demokratikus szervek fölváltották, vagy az egész szövetkezetet a földművesszövetkezetbe olvasztották be. A többiek, régi vezetőségükkel és a régi szellemben kezdték meg újra fogyasztási kereskedelmi tevékenységüket. S ez volt a nagy többség. A forgalom helyreállása után hamarosan megtalálták a kapcsolatukat a Hangya központtal is, ahol koalíciós ellentétek folytán szintén sikerült megmaradni a régi vezetésnek, legalábbis a régi vezetés szellemének. Így az egész Hangya szövetkezeti hálózat regenerálódott. 1946-ban a szövetkezeti tör-

vény tárgyalásánál a régi Hangya szövetkezetek politikai képviselői elég erősek voltak ahhoz, hogy az egész törvényjavaslat tárgyalását befolyásolják és helytelen irányba vigyék.

A Hangya szövetkezetek újjászerveződése mellett hasonlóan újraéledtek a régi városi fogyasztási szövetkezetek is. Ezek között az *Általános Fogyasztási Szövetkezet* korábban is a munkásság szövetkezete volt, de a Horthy-korszakban beilleszkedett a feudálkapitalista rendszer viszonyai közé.

Mindezek mellett alakultak azonban új, de szintén régi típusú szövetkezetek is. Országszerte nagyszámú *fogyasztási, beszerző szövetkezet* és kisebb arányban *értékesítő szövetkezet* alakult meg. Ezek a szövetkezetek központi kötelék nélkül, különböző politikai és társadalmi erők kezdeményezésére létesültek. Közöttük különösen figyelemreméltók az akkori jobboldali vezetés alatt álló Kisgazdapárt irányításával működő *Paraszt Szövetség* alapította *gazdaszövetkezetek, paraszt-szövetkezetek*, vegyesen értékesítésre és fogyasztási árubeszerzésre. Ezek a parasztszövetségi szövetkezetek egyuttal határozott reakciós politikai célt is szolgáltak és az akkor szerveződő „magyar közösségi” összeesküvésnek a vidéki fedezőkei lettek.

A földműves termelő szövetkezetek helyzete a felszabadulást követő években

A RÉGI TÍPUSÚ SZÖVETKEZETEK újjáéledése, sőt kiterjedése mellett, döntő jelentősége van azonban annak, hogy *újtípusú mezőgazdasági falusi szövetkezetek* is alakultak már 1945-től kezdve. Még mielőtt kormányrendelet szabályozta volna ezeknek az újtípusú földművesszövetkezeteknek a megalakítását, sokhelyt az országban nyomban a földreform végrehajtása után, földművesszövetkezetek alakultak, elsősorban *termelési célok* szolgálatára. Az a szándék vezette ezeket a szövetkezeteket, hogy a felosztott uradalmakból hátrahagyott nagyobb gazdasági épületeket, gépeket és eszközöket a földhözjutott parasztság javára, a szövetkezet kezelésében hasznosítani tudják. De már 1945 végén kormányrendelet is megjelent a földművesszövetkezetek megalakításáról.

Ezek a földművesszövetkezetek elsősorban *termelési szövetkezetekként* indultak meg és a kormányrendelet is, mint ilyeneket szabályozta. Termelési tevékenységük azonban lényegében nem terjedt ki másra, mint a volt uradalmi mezőgazdasági gépek üzembentartására és azok foglalkoztatására. Egyébként ezek a szövetkezetek is főként fogyasztási tevékenységet folytattak, szövetkezeti boltokat nyitottak, majd igyekeztek a mezőgazdasági termények értékesítésébe bekapcsolódni. Kivételesen létesültek *termelőszövetkezeti csoportok* e kezdeti földművesszövetkezetek kezei között, részben a föld közös megmunkálására.

Az újtípusú földművesszövetkezetek helyzete az első években rendkívül nehéz volt. Az ország koalíciós politikai vezetése és a *nagyferenci kulák-politika* széleskörű érvényesülése igyekezett háttérbe szorítani, rágalmazni, sőt megfojtani ezeket a földhözjutott szegényparasztokból alakult újfajta földművesszövetkezeteket. Míg a régi típusú fogyasztási és értékesítő szövetkezetek aránylag korán részesültek a kormányzat anyagi támogatásában, addig a földművesszövetkezetek anyagi támogatását a

kormányzat minden olyan posztján elgáncsolták, ahol Nagy Ferencék politikai befolyása érvényesült.

Ez az aránytalan helyzet megnyilvánult a *szövetkezeti központok* alakulásában is. Bár a koalíciós pártok megegyezése alapján az összes fogyasztási szövetkezetek egy fogyasztási szövetkezeti központban egyesültek, a mezőgazdasági értékesítő szövetkezetek pedig egy másik központban, mind a két központ lényegében a felszabadulás előtti régi szövetkezeti politikát folytatta és a bennük képviselt baloldali erők csupán arra voltak képesek, hogy igyekeztek enyhíteni a szövetkezeti központok kapitalista törekvéseit és reakciós politikai szerepét. Mellettük már 1946 elején megalakult a *Földművesszövetkezetek Országos Központja*. Ez a központ azonban mind tökeerőben, mind apparátusban messze elmaradt a régi központok mellett és bár a baloldali erők következetesen támogatták, ezekben az években mindig alárendelődött és háttérbe szorult a régi szövetkezeti központokkal szemben.

Kialakult tehát a fordulat bekövetkeztéig az a helyzet, hogy a két régi szövetkezeti központ mint jellegzetesen kapitalista szervezet, továbbra is tényezője maradt a magyar gazdasági életnek és arra is volt ereje, hogy *támogassa és erősítse az újjáélesztett vagy újonnan megszervezett régi típusú, kulákvezetésű szövetkezeteket*. Mellettük a Földművesszövetkezetek Országos Központja rendkívül nehéz küzdelmet folytatott azért, hogy a földművesszövetkezeteket, a földhözjutott szegényparasztság szövetkezeteit talpraállítsa, beindítsa és működésük legelemibb feltételeit biztosítsa. Jellemző azonban, hogy még e szövetkezetek iparendeléyeit és áruellátását sem sikerült általánosan biztosítani.

A népi demokratikus szövetkezeti rendszer kiépítése

1947 ŐSZÉN, de döntően 1948-ban, következett be a fordulat a magyar szövetkezeti mozgalom fejlődésében. Az ország politikai vezetésében döntő mértékben és vitathatajlanul felülkerekedtek a baloldali erők, a munkásosztály vezetőszerpe kibontakozott és a dolgozó parasztsággal való szövetsége is megszilárdult. Ezzel párhuzamosan a szövetkezeti mozgalom fejlődése is új irányt veit. Ettől kedve számítható szövetkezeti mozgalom munk népi demokratikus fejlődése és ettől kezdve raktuk le lépésről lépésre *a szocializmus felé fejlődő szövetkezeti mozgalom alapjait*. Ennek a fejlődésnek az egyes lépései a következők voltak:

a földművesszövetkezetek kifejlesztése általános, egységes falusi szövetkezetekké, a régi szövetkezetek demokratizálásával és beolvasztásával,
a termelőség szövetkezeti csoportok kialakítása,
a központok egyesítése és átszervezése, és végül
a szövetkezetek kormányzati irányításának mélyreható átalakítása.

Legkorábban bekövetkezett, már 1947 második felében, a szövetkezeti központok egyesítése a MOSzK-ba, mint a magyar szövetkezeti mozgalom egységes központjába. Ez az egyesítés azonban egyideig csupán formális egyesítését jelentette a szövetkezeti központoknak és keretében *1948 közepéig még a régi szövetkezeti központok szelleme és befolyása érvényesült*. Az egyesült szövetkezeti központ egy ideig még olyan kapi-

talista jellegű nagyvállalatként működött, mint a régi fogyasztási vagy értékesítő szövetkezeti központ. 1948 nyarán kezdődött a gyökeres átszervezés.

Részen a régebbi földművesszövetkezeti központban kipróbált demokratikus erők, részben a dolgozó parasztság és a munkásosztály új képviselői révén az egységes szövetkezeti központ vezetése mindinkább *népi demokratikus vezetéssé* alakult át, s ennek megfelelően irányította a földművesszövetkezetek és egyéb szövetkezetek fejlődését. A legjelentősebb változás azonban az volt, hogy az állami vállalatok fokozatos kiépítésével *a szövetkezeti központról a kormányzat leválasztotta az egyes ipari és kereskedelmi ágakat és azokat önálló nemzeti vállalatokká szervezte.* Ennek megfelelően a szövetkezeti központ, mentesülve az operatív ipari és kereskedelmi tevékenységtől, *a szövetkezetek irányító, oktatási, szervezési és ellenőrző központjává* tisztult. Ezzel a lépéssel formálódott át az egységes szövetkezeti központ azzá a központi szövetkezeti irányító szervvé, amire a népi demokratikus szövetkezeti mozgalomnak alapvetően szüksége van.

A földműves szövetkezetek a fejlődés új szakaszában

A KÖZPONT ÁTALAKULÁSÁT szoroson nyomon követte *a földművesszövetkezetek fejlesztése és kiszélesedése.* Az egységes általános falusi szövetkezetek kiépítése a földművesszövetkezetek alapján 1948 nyaratól kezdve lett főtörekvése a magyar szövetkezeti mozgalomnak és ettől kezdve egymást követték azok a lépések, amelyek ezt a törekvést meg is valósították. Jogszabály intézkedett arról, hogy a földművesszövetkezetek megnyissák kereteiket a földhözjutott parasztság mellett *a régi birtokos kis- és középparasztságnak is.* Hasonlóan jogszabály rendelkezett arról is, hogy az így kiszélesített földművesszövetkezetekből *kirekesztődjenek a kulákok és egyéb tőkés elemek.* Ma tehát jogszabályok biztosítják azt, hogy a földművesszövetkezetek *az egész dolgozó parasztság általános szövetkezeteivé* válhassanak, másfelől pedig, hogy mind vezetésükből, mind tagságukból ki legyenek rekesztve a falusi tőkésosztályok képviselői.

Párhuzamosan ezekkel a jogszabályi rendelkezésekkel, növekvő arányban fejlődött *a földművesszövetkezetek kereskedelmi tevékenysége.* A megalakult mezőgazdasági értékesítő és egyéb kereskedelmi nemzeti vállalatok mind nagyobb mértékben támaszkodnak az általános földművesszövetkezetekre. 1948-ban már *a gyapjúértékesítés 100%-ban és a gabonaértékesítés 80%-ban* a földművesszövetkezeteken keresztül történt. Emellett pedig mind a kormányzati szervek, mind az állami vállalatok révén *növekedett és szélesedett e szövetkezetek termelési tevékenysége is.* A termelési szerződéseknél mind nagyobb százalékát ezek a szövetkezetek kötik az egyes szövetkezeti tagokkal, valamint a különböző mezőgazdaságfejlesztő akciókat egyre döntőbb arányban bonyolították le szintén ezek a szövetkezetek.

A földművesszövetkezetek általános egységes falusi szövetkezetekké való fejlesztése kikerülhetlenné tette, hogy a különböző *régi típusú szövetkezetek sorjában beolvadjanak a földművesszövetkezetekbe.* Ez a beolvadási folyamat még ma is tart és a most következő tavaszra fog be-

fejeződni. Egyedül a hitelszövetkezetek maradnak meg különálló speciális szövetkezetként, központjukkal, az Országos Szövetkezeti Hitelintézettel együtt.

Ilyen módon a földreform alapján létesült földművesszövetkezetekből általános és széles tömegekre kiterjedő földművesszövetkezeti mozgalom fejlődött, amely megteremtette a magyar szövetkezeti rendszer számára a *szocializmus felé való haladás lehetőségét*. Ebből a szempontból nagy jelentőségű a termelőségcsoporthoz való megalkodása, részben az általános földművesszövetkezetek keretében, részben azon kívül.

A termelőségcsoporthoz való megalkodás az új helyzetben

MAR 1945-ben, az első földművesszövetkezetek megalkodása során mintegy százra volt tehető azoknak a földművesszövetkezeteknek a száma, amelyek keretében *őstermelő csoportok, termelőségcsoporthoz való megalkodás* alakultak a szövetkezeti gazdálkodás bizonyos elemeivel. Voltak ezek között olyanok, amelyek egészséges társas gazdálkodásnak az alapjait vetették meg és később mintául szolgáltak a nagyobb számban alakuló termelőségcsoporthoz való megalkodásnak. Ezeknek az 1945-ben alakuló termelőségcsoporthoz való megalkodásnak a működése azonban az akkori politikai és gazdasági körülmények között rendkívül lassan fejlődött, sőt egyikük-másikuk el is sorvadt.

Az általános politikai és gazdasági helyzet megváltozásával és a szövetkezeti mozgalom új irányba fordulásával azonban megteremtődtek a feltételei a termelőségcsoporthoz való megalkodásnak. Döntő jelentőségű volt ebből a szempontból az 1948 őszén kiadott *haszonbérleti kormányrendelet*. A nagybérletek igénybevételével és a földosztásból kimaradt szegényparasztság bérleti földhöz juttatásával kapcsolatban országsszerte és igen nagy számban alakultak ilyen termelőségcsoporthoz való megalkodás. Közel 500 *termelőségcsoporthoz való megalkodás* alakult a haszonbérleti rendelet alapján.

Figyelemreméltó jelensége a magyar szövetkezeti mozgalom fejlődésének az, hogy a bérleti alapon létesült termelőségcsoporthoz való megalkodás *lendületet adott a földhözjutott parasztság termelőségcsoporthoz való tömörülésének is*. Részben a haszonbérlettel rendelkező termelőségcsoporthoz való megalkodásba léptek be földhözjutott újjgazdák, részben *önálló termelőségcsoporthoz való megalkodás* is alakítottak.

Ma az a helyzet Magyarországon, hogy legnagyobb részben haszonbérleti alapon, kisebb részben az 1945-ben földhözjutottakból és még kisebb részben régi birtokosok társulásából *legalább 300-ra tehető azoknak a termelőségcsoporthoz való megalkodásnak a száma, amelyek a közös gazdálkodás szilárd alapjait lerakták és mint termelőségcsoporthoz való megalkodás beláthatatlan fejlődésnek az útjára léptek*.

E termelőségcsoporthoz való megalkodás legnagyobb részben a földművesszövetkezetek szervezetébe tartoznak és annak cége alatt működnek. Létesültek azonban *önálló földbérleti szövetkezetek is*, és ezek keretében, ezek cége alatt is működik termelőségcsoporthoz való megalkodás.

A szövetkezeti mozgalom kormányzati irányításának átalakulása

A SZÖVETKEZETI KÖZPONT átalakítása és a helyi szövetkezetek fejlődése mellett igen jelentős tényező népi demokratikus szövetkezeti mozgalmunk kialakításában a *szövetkezetek kormányzati irányításának az átalakulása* is.

1945-ben még csak egy hatáskör és befolyás nélkül működő *Szövetkezeti Tanács* próbálta irányítani szövetkezeti mozgalmunkat. A Szövetkezeti Tanács működése lényegében csupán *szövetkezeti propagandára és a szövetkezeti oktatás előmozdítására* irányult. 1945 végén, az első választás utáni kormányalakítás során azonban a kereskedelemügyi minisztérium kiszélesedett *kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztériummá*. A minisztérium részben a *szövetkezeti oktatás terén*, részben a *szövetkezeti igazgatási szervek kiépítése terén* igyekezett összefogni és irányítani a sok nehézséggel és akadállyal küzdő szövetkezeti mozgalmat. Ez a tevékenysége azonban nem járt számottevő eredménnyel. Legnagyobb munkája volt a minisztériumnak a *szövetkezeti törvény megalkotása*. Ez a szövetkezeti törvény bár sok tekintetben hasznos volt, *lényegében nem segítette elő a szövetkezeti mozgalom fejlődését és nem oldotta meg azokat a kérdéseket, amelyekkel szövetkezeti mozgalmunk azokban az időkben vívódott*.

Döntő változás következett be akkor, amikor az általános földműves-szövetkezetek, valamint a termelőszövetkezeti csoportok fejlődése határozott irányt vett. Ezen a réven a szövetkezeti mozgalom mindinkább az ország agrárpolitikai irányításának az ügyévé vált és elkerülhetetlenné lett, hogy a *földművelésügyi minisztérium vegye át a szövetkezetek irányítását*. Ma ez az átszerveződés folyik és a falusi szövetkezetek irányításának kormányzati feladatát a földművelésügyi minisztérium látja el.

A továbbfejlődés kérdései

A MAGYAR SZÖVETKEZETI MOZGALOM ALAPJAI má már szilárdan kiépültek. Az általános földművesszövetkezetek és a termelőszövetkezeti csoportok kérdései tisztázódtak és fejlődésük folyamatosan és egyre szélesebben halad előre. Hasonlóképpen tisztázódott a szövetkezeti központ szerepe és hivatását mind teljesebben be is tudja tölteni. Emellett azonban még bőven vannak olyan kérdések, amelyeket a további fejlődés útján kell a magyar szövetkezeti mozgalomnak megoldania. *A szövetkezetek központja és az irányító kormánysszervek kapcsolata ma még inkább csak elvileg tisztázott, mintsem a gyakorlatban is zavartalanul kiépült volna*. Ennek a zavartalan kapcsolatnak és szoros együttműködésnek a kiépítése az a kérdés, amit legközelebb és leggyorsabban meg kell oldani ahhoz, hogy a szövetkezeti mozgalom fejlődése eredményesen és helyes irányba, s a különböző veszélyek kikerülésével haladhasson előre.

Hasonlóképpen tisztázott elvben és általánosságban a *szövetkezetek és a nagykereskedelmi nemzeti vállalatok kapcsolata*. A gyakorlatban azonban még kialakulatlanok azok a *vidéki közvetítő szervek*, amelyek révén a helyi szövetkezetek és a központi nemzeti vállalatok áruforgalmi tevékenysége zavartalanul és eredményesen folyhat. Ezek kialakítása, vala-

mint a kereskedelmi forgalom útjainak teljes kiépítése egyformán feladatokat ró mind a szövetkezetekre, mind a nemzeti vállalatokra, mind pedig azokra a kormányzati szervekre, amelyek e kereskedelmi forgalmat irányítják.

De megvannak a problémái maguknak a helyi szövetkezeteknek is. Így az általános egységes falusi szövetkezetek még kereskedelmi tevékenységük terén is, de különösképpen termelési tevékenységükben, sok olyan feladattal bírkóznak, amelyeknek megoldása még nem teljesértékű. Ezt megváltoztatni, valamint tevékenységüket *mind szélesebb és szélesebb kis- és középparaszti tömegekre kiterjeszteni* olyan feladat, amelyért a helyi szövetkezetek vezetőségének és a szövetkezetek központjának még nagyon sokat kell dolgozniuk.

Természetszerűen még nagyobbak a feladatok a termelőszövetkezeti csoportok terén. *Megteremteni a termelőszövetkezeti csoportok vezetését, biztosítani működésük anyagi föltételeit, rendezni és zavartalaná tenni a viszonyt a termelőszövetkezeti csoportok és az általános földművesszövetkezet között, valamint mindehhez biztosítani a kormányzati szervek és a nemzeti vállalatok gyors és hathatós támogatását*, olyan nagy szövetkezeti kérdések, amelyek az 1949-es esztendő szövetkezeti munkájában a legdöntőbb feladatokat jelentik.

Végül általánosságban az a nagy feladata a magyar szövetkezeti mozgalomnak, hogy *egész szövetkezeti szervezetünket, mind az általános földművesszövetkezeteket, mind a termelőszövetkezeti csoportokat szélesebb mozgalommá fejlesszük, a dolgozó kis- és középparasztság mind szélesebb tömegére kiterjesszük és vezetésükben a munkás-paraszt szövetség alapján és a szocializmus perspektívájában biztosítsuk a mozgalom egészséges, előrehaladó és egyre szélesebbre terjedő fejlődését.*

Lenin a szövetkezetekről

... *Ha a lakosságot a lehető legnagyobb mértékben szövetkezetekbe tömörítjük akkor magától célt ér az a szocializmus, amely azelőtt méltán gúnyt, mosolyt, lekicsinylő magatartást keltett azoknak az embereknek részéről, akik joggal meg voltak győződve az osztályharc, a politikai hatalomért folyó harc stb. szükségességéről. ... Lényegében véve, ha az orosz lakosságot elég széles méretekben és elég mélyrehatóan szövetkezetekbe tömörítjük ez az új gazdasági politika uralma mellett minden, amire szükségünk van, mert most megtaláltuk egyfelől a magánérdeknek, a magánkereskedelmi érdekeknek, másfelől az állami felügyeletnek és ellenőrzésnek olyfokú egybekapcsolását, a magánérdek olyfokú alárendelését a közérdeknek, ami azelőtt sok-sok szocialista számára nagy fejtörést okozott. És valóban: minden nagyüzemi termelési eszköz az állam hatalmában, az államhatalom a proletariátus kezében, e proletariátus szövetsége a sok millió kis- és törpeparasztal, a proletariátus vezető szerepe a parasztsággal szemben biztosítva stb. — hát ez nem minden, ami kell ahhoz, hogy a szövetkezetekből, csupán csak a szövetkezetekből... a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges? Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez mindaz, ami e felépítéséhez szükséges és elegendő. (Részletek Leninnek „A Szövetkezetekről” c. brosúrájából. Szikra kiadás, Budapest 1948; 4, 5, 6, 7. old.).*